

Internettvedlegg 2. Vedlegg til kapittel 14, Mål og midler i regjeringens strategi

(Basert på Giæver 2013. Nasjonal strategi for å utjevne sosiale helseforskjeller. Underlagsrapport til Sosial ulikhet i helse: en norsk kunnskapsoversikt, www.hioa.no/helseulikhet).

Tabell 1a. Mål for området inntekt

Redusere økonomiske forskjeller i befolkningen	Redusere økonomiske forskjeller i befolkningen
	Avskaffe fattigdom
	Sikre grunnleggende økonomisk trygghet for alle

Tabell 1b. Beskrivelse av tiltakene

Regjeringen vil...
– videreføre arbeidet med å sikre at skattesystemet i sterkere grad enn i dag bidrar til en mer rettferdig inntektsfordeling i samfunnet
– følge utviklingen i inntektsulikhet i befolkningen
gjennomføre tiltak for å avskaffe fattigdom, jmf. [...] Handlingsplan mot fattigdom

Tabell 2 a. Mål for området oppvekst

Trygge oppvekstvilkår og like muligheter til utvikling	Full barnehagedekning og reduserte forskjeller i barnehagebruk
	Redusert andel elever som møter til skolestart uten tilfredsstillende språkferdigheter
	Redusert andel elever som går ut av grunntidningen med svake grunnleggende ferdigheter
	Redusert andel elever som ikke fullfører videregående opplæring
	Tidlig identifisering og god oppfølging av barn i risikogrupper
	Økt tilgjengelighet til skolehelsetjenesten
	Redusere sosiale forskjeller i barn og unges organisasjons- og kulturdeltakelse

Tabell 2 b. Beskrivelse av tiltakene *

Regjeringen vil...
– sette i gang en utredning av kommunal plikt til å gi språkstimulering til alle barn i førskolealderen som har behov for det, uavhengig av om de går i barnehage eller ikke
– gjennomføre en gradvis utvidelse av skoledagen på barnetrinnet opp til 28 undervisningstimer per uke
– vurdere dagens lovforankring av plikten til å gi en tilpasset opplæring i forbindelse med en eventuell endring av formålsparagrafen i opplæringsloven
– gjennomføre nye tiltak for å redusere frafallet fra videregående opplæring
– vurdere tiltak for å sikre en mer systematisk språkkartlegging i regi av helsestasjonene ved 2-årskontrollen og 4-årskontrollen
– videreutvikle og styrke skolehelsetjenesten
– bygge ut tilbudet i kommunene til barn og unge med psykiske problemer
– sette i verk tiltak for å følge opp ungdom over 18 år som har vært i barneverntiltak
– styrke barnevernet for å sikre at barn og deres familier får hjelp på et tidlig stadium
– videreføre og styrke virkemidler for å redusere sosiale forskjeller i barn og unges organisasjons- og kulturdeltakelse

* Systematisk språkkartlegging har vært vurdert, men ble ikke gjennomført på grunn av stor faglig uenighet.

Tabell 3a. Mål for området arbeid

Et inkluderende arbeidsliv og sunnere arbeidsmiljøer	Et mer inkluderende arbeidsliv
	Sunnere arbeidsmiljøer

Tabell 3b. Beskrivelse av tiltakene

Regjeringen vil...
- målrette tilsynsvirksomhet mot utsatte bransjer og grupper
- arbeide for målrettet informasjon til utsatte bransjer og grupper
- legge til rette for at virksomhetene i større grad følger opp sitt ansvar for forebygging og tilrettelegging på arbeidsplassene

- i samarbeid med partene i arbeidslivet, vurdere bedriftshelsetjenestens roller, ansvar og oppgaver, eventuelle utbyggingskrav og behovet for kvalitetskrav eller godkjenningsordning rettet mot bedriftshelsetjenesten
- forebygge sosial dumping
- stimulere til kunnskapsheving og helhetsforståelse av årsakssammenhenger mellom arbeid og helse, for eksempel mellom helseskader og arbeidstidsordninger
- følge opp den nye arbeidsmiljølovens tydeliggjøring av forebyggende og systematisk HMS-arbeid for å forhindre utstøtingsprosessene fra arbeidslivet
- utrede omfanget av, årsaker til og mulige virkemidler mot helserelatert fravær og utstøting fra helse- og omsorgssektoren

Tabell 4a. Mål for området helseatferd

Reduserte sosiale forskjeller i helseatferd	Kosthold
	Fysisk aktivitet
	Røyking
	Annen helseatferd

Tabell 4b. Beskrivelse av tiltakene*

Regjeringen vil...
- ta i bruk pris- og avgiftsvirkemidler for å bidra til utjevning av sosiale forskjeller i kosthold
- legge til rette for daglig fysisk aktivitet og gode rammer for måltider i grunnskolen og videregående skole
- innføre en ordning med frukt og grønt til alle elever i grunnskolen
- vurdere tiltak for å begrense tilgjengeligheten til tobakk
- styrke tilskuddsordningen for fysisk aktivitet for å stimulere til aktivitetstilbud med lav terskel og vurdere lignende ordninger for kostholdstiltak
- i samarbeid med partene i arbeidslivet vurdere tiltak for å legge til rette for fysisk aktivitet og sunn mat på arbeidsplassen
- satse på livsstilsveiledning i helsetjenesten, herunder styrke helsestasjons- og skolehelsetjenesten
- sikre at tiltak som foreslås for å påvirke helseatferd alltid er vurdert med hensyn til målet om sosial helseutjevning

* Timetallet for fysisk aktivitet økte i og med det nye faget, men det sikrer ikke nødvendigvis daglig aktivitet.

Tabell 5a. Mål på området helsetjenester:

Likeverdige helse- og omsorgstjenester	Styrket kunnskap om sosiale forskjeller i bruk av helsetjenester
	Styrket kunnskap om forhold som bidrar til sosiale forskjeller i bruk av helsetjenester og forhold som kan motvirke slike skjevheter

Tabell 5b. Beskrivelse av tiltakene

Regjeringen vil...
– vurdere endringer i egenbetalingsordningene med sosial utjevning som et viktig aspekt
– videreutvikle helsetjenestetilbud med lav terskel
– utvikle indikatorer på kvalitet og prioritering i spesialisthelsetjenester som inkluderer mål på sosiale forskjeller i tilgjengelighet
– legge vekt på fordelingseffekter ved innføring av nye eller endringer i eksisterende styringsmekanismer i helsesektoren både når det gjelder juridiske, finansielle, organisatoriske og pedagogiske styringsvirkemidler
– gjennomføre en kartlegging av sosiale forskjeller i helsetjenestebruk
– styrke forskningen på forhold som bidrar til sosiale forskjeller i tilgjengelighet til og kvalitet på helsetjenester
– sørge for at sosial utjevning vurderes når det foretas evalueringer av reformer i helsetjenesten
– på bakgrunn av ny kunnskap, vurdere tiltak for å redusere eventuelle sosiale forskjeller i bruk av helsetjenester

Tabell 6a. Mål på området sosial ekskludering:

Bedre livsvilkårene for de vanskeligst stilte	Redusert andel voksne med svake grunnleggende ferdigheter fra skolen
	Gi flere mulighet til å komme i arbeid
	Bedret tilgjengelighet til og styrking av helse- og omsorgstjenester for utsatte grupper
	Avskaffe bostedsløshet
	Reduserte geografiske levekårsforskjeller

Tabell 6b. Beskrivelse av tiltakene

Regjeringen vil...
- flytte oppmerksomheten fra passiv inntektssikring til aktive tiltak og tjenester basert på individuelle behov for alle som har midlertidig inntektssikring fra det offentlige
- systematisk og strukturert følge opp de som mangler eller har mangelfull arbeidserfaring fra tidligere med tiltak, tjenester og inntektssikring, jf. St.meld. nr. 9 (2006–2007) Arbeid, velferd og inkludering og Handlingsplan mot fattigdom
- etablere et tilbud om et kvalifiseringsprogram med en standardisert kvalifiseringsstønad og iverksette andre tiltak for at alle skal gis muligheter til å komme i arbeid, jf. St.meld. nr. 9 (2006–2007) Arbeid, velferd og inkludering og Handlingsplan mot fattigdom
- styrke voksnes muligheter til å tilegne seg grunnleggende ferdigheter og til å delta i grunnopplæring, jf. St.meld. nr. 16 (2006–2007) ... og ingen sto igjen – Tidlig innsats for livslang læring
- evaluere og videreutvikle helsetjenestetilbud til personer med rusmiddelproblemer og andre grupper med behov for tilpassede tjenester
- sette i verk tiltak for å bedre samhandlingen mellom tverrfaglig spesialisert behandling for rusmiddelavhengige og psykisk helsevern for å sikre pasientene helhetlig behandling
- forsterke innsatsen mot bostedsløshet, jf. Handlingsplan mot fattigdom og strategien På vei til egen bolig
- stimulere til økt deltakelse blant grupper som er underrepresenterte i frivillige organisasjoner
- i den varslede hovedstadsmeldingen gi en bred gjennomgang av tiltak for å redusere de sosiale forskjellene i Oslo-regionen
- stimulere til gjennomføring av tiltak for å redusere sosiale forskjeller i helse i spesielt utsatte områder

Tabell 7a. Mål på området Sektorovergripende verktøy og kunnskapsutvikling:

Utvikle kunnskap og sektorovergripende verktøy	Systematisk oversikt over utviklingen
	Hensynet til helse og utjevning av sosiale forskjeller i helse skal i større grad ivaretas i alle samfunnssektorer
	Øke kunnskapen om omfanget av, årsaker til og effektive tiltak mot sosiale helseforskjeller

Tabell 7b. Beskrivelse av tiltakene *

Regjeringen vil...
- etablere et rapporteringssystem for å følge utviklingen i arbeidet for å redusere sosiale helseforskjeller
- rapportere om utviklingen i arbeidet for å redusere sosiale helseforskjeller i Helse- og omsorgsdepartementets årlige budsjettproposisjoner
- forankre bruken av konsekvensutredninger og andre verktøy for å vurdere fordelings effekter i ledelsen på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt nivå gjennom styringsdokumenter og rapporteringssystemer
- sørge for at fordelingshensyn integreres i verktøy fra Senter for statlig økonomistyring
- videreutvikle kompetansemiljøet på helsekonsekvensutredninger i Sosial- og helsedirektoratet og sikre at spørsmålet om fordelings effekter får en sentral plass i arbeidet
- i samarbeid med KS, utvikle verktøy som kommunene kan bruke i arbeidet med å ivareta fordelings effekter i planlegging og politikktutforming
- etablere et samarbeid mellom Helse- og omsorgsdepartementet, Miljøverndepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet for å sikre at sosiale helseforskjeller får en mer sentral plass i planregelverket og planverktøyet
- utvikle indikatorsett for sosiale påvirkningsfaktorer og bomiljøkvalitet som kan innarbeides i den kommunehelseprofilportalen som Sosial- og helsedirektoratet har utviklet i samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt og Statistisk sentralbyrå
- videreutvikle og styrke ordningen med stimuleringsmidler til regionale og lokale partnerskap for folkehelse, og sette krav til at sosiale helseforskjeller settes på dagsorden i det lokale folkehelsearbeidet
- bidra til at kunnskap om sosiale helseforskjeller innarbeides i kurs og studier om folkehelse og areal- og samfunnsplanlegging
- gjennom helse i plan-prosjektet utvikle metoder og verktøy for å ivareta hensynet til sosiale forskjeller i helse i kommuneplanprosessene
- etablere et opplegg for overvåking (monitorering) av utviklingen av sosiale helseforskjeller i befolkningen

- styrke forskningen på utbredelsen av og årsaker til sosiale helseforskjeller
- evaluere tiltak som iverksettes for å redusere sosiale helseforskjeller

*Sosiale helseforskjeller inngår nok i programgrunnlaget for flere programmer i Forskningsrådet nå enn tidligere, men det er så langt ikke opprettet noe eget forskningsprogram for sosial ulikhet i helse, slik Ekspertgruppe på sosial ulikhet i helse har foreslått ved flere anledninger.